

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Δ/νσις: Ἰωάννου Γενναδίου 14 - 115 21, Ἀθήναι
Τηλ. 210-7272.204, Fax 210-7272.210, e-mail: contact@ecclesia.gr

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΔΡ' ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΥ

Πρωτ. 1477
Αριθ.
Διεκπ. 623

Ἀθήνησι, τῆ 22α Μαρτίου 2023

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρός
τὴν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν καί
τίς Ἱερές Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Θέμα: «Ἐκθεση "ΕΙΚΟΝΩΝ ΤΕΧΝΗ 2023" μέ θέμα: "Ἄγιοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καί σκηνές τοῦ βίου τους"»

Ἐκ Συνοδικῆς Ἀποφάσεως, ἡ ὁποία ἐλήφθη κατά τὴν Συνεδρία τῆς Διαρκοῦς Ἱεράς Συνόδου τῆς 5ης μηνός Μαρτίου 2023, Σᾶς γνωρίζουμε ὅτι ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τό ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 9/8.2.2023 ἔγγραφο τοῦ Προέδρου τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπί τῆς Ἀκαδημίας Ἐκκλησιαστικῶν Τεχνῶν, Αἰδεσιμολογιωτάτου Πρωτοπρεσβυτέρου π. Θωμᾶ Συνοδινοῦ, ἀποφάσισε τὴν πραγματοποίηση Ἐκθέσεως «ΕΙΚΟΝΩΝ ΤΕΧΝΗ 2023» μέ θέμα: «Ἄγιοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καί σκηνές τοῦ βίου τους», κατά τούς μῆνες Δεκέμβριο 2023 καί Ἰανουάριο τοῦ 2024.

Ἡ ἐν θέματι Ἐκθεση πραγματοποιεῖται στό πλαίσιο τῶν Συνοδικῶν Ἐκδηλώσεων μέ ἀφορμή τὴν συμπλήρωση 100 ἐτῶν ἀπό τὴν Μικρασιατική Καταστροφή καί διοργανώνεται ἀπό τὴν Εἰδική Συνοδική Ἐπιτροπή ἐπί τῆς Ἀκαδημίας Ἐκκλησιαστικῶν Τεχνῶν

Γιά τόν λόγο αὐτό παρακαλεῖσθε, στό πλαίσιο τῆς ποιμαντορικῆς Σας μέριμνας, νά προτρέψετε τίς καθ' Ὑμᾶς Ἱερές Μονές, τίς Ἐνορίες, τίς Σχολές Ἀγιογραφίας καί τυχόν ἐνδιαφερόμενους καλλιτέχνες/δημιουργούς, δραστηριοποιούμενους στήν Ἐπαρχία Σας, οἱ ὅποιοι φιλοτεχνοῦν σέ διάφορες ἐκκλησιαστικές τέχνες (Ἀγιογραφία, Ξυλουργική, Μεταλλοπλαστική, Μικροτεχνία, Ἀργυροχρυσοχοϊα κ.τ.ῶ.), νά συμμετάσχουν στήν ἐν λόγω Ἐκθεση.

Διά τοῦ τρόπου αὐτοῦ θά προβληθεῖ ἡ ἀπαράμιλλη φιλοκαλία τῶν κληρικῶν, τῶν μοναχῶν καί τῶν λαϊκῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας,

οί όποιοι φιλοτεχνούν, διασώζουν καί δίνουν νέα πνοή στήν Όρθόδοξη Χριστιανική παράδοση καί Έκκλησιαστική Τέχνη.

Οί όργανωτές τής Έκθέσεως άπευθύνονται σέ κάθε εικαστικό καλλιτέχνη/δημιουργό καί τόν καλούν νά λάβει μέρος βάσει τών κατωτέρω:

1. Η Έκθεση συνδιοργανώνεται μέ τόν Δήμο Αθηναίων καί θά πραγματοποιηθεΐ στόν πολιτιστικό χώρο “ΜΕΛΙΝΑ” τοϋ Δήμου Αθηναίων, ό όποϊος βρίσκεται στήν όδό Ηρακλειδών 66 στήν Αθήνα.

2. Η Έκθεση θά περιλαμβάνει έκκλησιαστικά εικαστικά έργα συγχρόνων καλλιτεχνών/δημιουργών, διαφόρων τεχνών, σχετικά μέ Αγίους, οί όποιοι είτε γεννήθηκαν είτε κατάγονται είτε έδρασαν είτε μαρτύρησαν είτε έτελειώθησαν ειρηνικά στήν **Μικρά Ασία, τόν Πόντο καί τήν Ανατολική Θράκη**, από τά πρώτα χριστιανικά χρόνια έως καί σήμερα.

Σημαντικές πληροφορίες γιά τό Σκεπτικό τής Έκθέσεως καί τήν Θεματολογία τών έργων μπορούν νά άντλήσουν οί ενδιαφερόμενοι από τό σχετικό συνημμένο έντυπο τοϋ κ. Εϋαγγέλου Παππα, συνεργάτου τής Εϊδικής Συνοδικής Έπιτροπής.

3. Γίνονται δεκτά έργα Παραδοσιακής Όρθόδοξης Τέχνης, αλλά καί έργα τά όποια άποτελοϋν έλεύθερη προσωπική δημιουργία τοϋ καλλιτέχνη/δημιουργοϋ.

4. Τό είδος τών έργων καί οί τεχνικές είναι έλεύθερη έπιλογή τοϋ καλλιτέχνη/δημιουργοϋ (Ζωγραφική, Άγιογραφία, Χαρακτική, Ψηφιδωτό, Υαλογραφία, Ευλογλυπτική, Μικρογλυπτική, Κέντημα κ.λπ.).

5. Δικαίωμα συμμετοχής έχουν όλοι οί καλλιτέχνες/δημιουργοί. Κάθε καλλιτέχνης/δημιουργός μπορεί νά συμμετάσχει μέ ένα (1) έως καί τρία (3) έργα του.

6. Κάθε καλλιτέχνης/δημιουργός, ό όποϊος έπιθυμεί νά λάβει μέρος, δύναται νά καταθέσει:

α. στήν ηλεκτρονική διεύθυνση τής Έπιτροπής:

eat.ee@yahoo.com

ή

β. ταχυδρομικά στό Γραφείο τής Εϊδικής Συνοδικής Έπιτροπής επί τής Ακαδημίας Έκκλησιαστικών Τεχνών τής Έκκλησίας τής Ελλάδος (Ιασιού 1, 115 21 Αθήνα), σέ φάκελο μέ τήν ένδειξη «*Διά τήν Εϊδικήν Συνοδικήν Έπιτροπήν επί τής Ακαδημίας Έκκλησιαστικών Τεχνών. Διά τήν Έκθεσιν “Εϊκόνων Τέχνη 2023”.* Υπ’ όψιν Γραμματέως Αρχιμ. Αθηναγόρου Σουπουρτζή»,

τά έξής:

i) μία έως δύο εὐκρινεῖς καὶ κατὰ τὸ δυνατόν ὑψηλῆς ἀναλύσεως φωτογραφίες τοῦ κάθε ἔργου του,

ii) σημείωμα, στοῦ ὁποῖο θὰ ἀναγράφει ὁ καλλιτέχνης/δημιουργός τίς διαστάσεις τοῦ ἔργου, δηλ. μῆκος, πλάτος, ὕψος καὶ βάθος. Ὅσον ἀφορᾷ ἔργα Ζωγραφικῆς/Ἀγιογραφίας ἢ κάθε ἔργο δισδιάστατης ἐπιφανείας ὀρίζεται ὡς ἀνώτατο δεκτὸ μέγεθος ὕψος ἕως 120cm καὶ πλάτος ἕως 120cm. Ὅσον ἀφορᾷ γλυπτὰ (ἀπὸ ξύλο, μάρμαρο, μέταλλο κ.λπ.) δέν τίθεται περιορισμὸς διαστάσεων, λαμβανομένων πάντως ὑπ' ὄψιν τῶν περιορισμῶν, οἱ ὁποῖοι τίθενται σέ κάθε κλειστὸ Ἐκθεσιακὸ χῶρο,

iii) σύντομο βιογραφικὸ σημείωμα τοῦ καλλιτέχνη/δημιουργοῦ (ἕως 150 λέξεις, σέ μορφή word),

iv) τίτλο καὶ σύντομη περιγραφή τοῦ ἔργου ἀπὸ τὸν καλλιτέχνη/δημιουργό (ἕως 80 λέξεις, σέ μορφή word) καὶ

v) στοιχεῖα ἐπικοινωνίας τοῦ καλλιτέχνη/δημιουργοῦ (ὄνοματεπώνυμο, διεύθυνση, τηλέφωνα, διεύθυνση ἠλεκτρονικοῦ ταχυδρομείου).

Καταληκτικὴ ἡμερομηνία ἀποστολῆς τῶν ἀνωτέρω ὀρίζεται ἡ 30ῆ Ἰουνίου 2023. Κατόπιν τῆς ἡμερομηνίας αὐτῆς, ἡ Ἐπιτροπὴ θὰ συνέλθει πρὸς ἐπιλογή τῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα θὰ συμπεριληφθοῦν στὴν Ἐκθεση.

Γιὰ πληροφορίες δύνασθε νὰ ἀπευθύνεσθε στὸν Γραμματέα τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς Ἀκαδημίας Ἐκκλησιαστικῶν Τεχνῶν Ἀρχιμανδρίτη π. Ἀθηναγόρα Σουπουρτζῆ, στὰ τηλέφωνα: 210-7272985 καὶ 6945.816.860 καὶ στὴν διεύθυνση ἠλεκτρονικοῦ ταχυδρομείου eat.ee@yahoo.gr, καθὼς καὶ στὸν συνεργάτη τῆς Ἐπιτροπῆς κ. Εὐάγγελο Παππᾶ, στὰ τηλέφωνα 210-7272256 καὶ 6974082518.

Ἐντολὴ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου
 Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

 † Ο Ωρεῶν Φιλόθεος

Κοινοποίηση:

- Ἐπιμελητήριο Εἰκαστικῶν Τεχνῶν Ἑλλάδος
- Εἰδικὴ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῆς Ἀκαδημίας Ἐκκλησιαστικῶν Τεχνῶν

Θέμα: «Άγιοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καί σκηνές τοῦ βίου τους»

ΣΚΕΠΤΙΚΟ - ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Στό πλαίσιο τῶν ἐκδηλώσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πού ἀναφέρονται στήν μνήμη τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς, τήν ἀξία τῆς μακραίωνης ιστορικῆς καί πολιτισμικῆς παρουσίας τοῦ Ὁρθόδοξου Ἑλληνισμοῦ στήν Μικρά Ἀσία, ἀλλά καί εὐρύτερα στήν συνεισφορά τῶν Μικρασιατῶν στήν ἀνάπτυξη τοῦ σύγχρονου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, διοργανώνεται ἀπό τήν Εἰδική Συνοδική Ἐπιτροπή Ἀκαδημίας Ἐκκλησιαστικῶν Τεχνῶν εἰκαστική ἔκθεση (Εἰκόνων Τέχνη), πού θά ἐπικεντρώνεται ἀποκλειστικά σέ μία ἀπό τίς πιό ἐνδιαφέρουσες πτυχές τῆς Ὁρθόδοξης μαρτυρίας στήν Μικρασιατική γῆ: τούς Ἁγίους καί Μάρτυρες τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, πού κοσμοῦν τήν Ἐκκλησία ὡς περίλαμπρες μορφές μαρτυρικοῦ ἠθους γιά περισσότερο ἀπό δύο χιλιετίες.

Ὁ τίτλος τῆς ἔκθεσης ἔχει καθοριστεῖ νά εἶναι: «Άγιοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καί σκηνές ἀπό τόν βίο τους» καί καλοῦνται οἱ καλλιτέχνες (εἰκαστικοί: ζωγράφοι, ἀγιογράφοι, γλύπτες, χαρακτές, φωτογράφοι, ἀλλά καί ὅσοι χρησιμοποιοῦν ἐνδεχομένως σύγχρονα μέσα ἔκφρασης) νά προσανατολίσουν τό ἐνδιαφέρον τους στήν περίπτωση ἐκείνων τῶν ἰδιαίτερων μορφῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας ζωῆς, πού διέγραψαν ὁμολογουμένως μιά ἀναπάντεχα μοναδική πορεία στόν βίο τους κι ἄφησαν τά ἴχνη τους στά συναξάρια καί στήν συνείδηση τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Στήν γῆ ὅπου γεννήθηκε ἡ φιλοσοφία, ἀλλά καί ὅπου ὁ Ὅμηρος ἔψαλε τά «κλέα» τῶν Παναχαιῶν στήν Ἰωνία, σφραγίζοντας τήν ἑλληνικότητα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καί τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἤδη ἀπό τά πρῶτα ἀποστολικά χρόνια ὁ χριστιανισμός ἀνθῆσε καί καρποφόρησε, ἀλλάζοντας κυριολεκτικά τόν ροῦ τῆς ιστορίας. Ὁ καλλιτέχνης θά πρέπει νά συνεκτιμήσει τό γεγονός ὅτι μορφές ὅπως, ἐπί παραδείγματι, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ὁποῖος γεννήθηκε στήν Ταρσό τῆς Κιλικίας, ιδρύοντας τίς πρῶτες χριστιανικές Ἐκκλησίες στίς ἐκεῖ πόλεις ἢ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος, πού γιά μεγάλο χρονικό διάστημα ἔζησε καί ἔδρασε στήν περιοχή τῆς Ἐφέσου, οἱ ἑπτὰ λυχνίες τῆς Ἀποκάλυψης τοῦ ὁποῖου μάλιστα ἀναφέρονται σέ ἰσάριθμα ἑπτὰ μεγάλα χριστιανικά κέντρα-πόλεις τῆς Μικρασίας, ἀποτελοῦν

ἔναυσμα γιά τήν ἐπινόηση τοῦ θέματός του, πού θά μπορούσε κάλλιστα νά ἀντλεῖ εἰκόνες ἀπό στιγμιότυπα τῆς ζωῆς ὅσο καί τοῦ μαρτυρίου τοῦ καθενός Ἀγίου.

Ὁμολογουμένως, οἱ κρῖκοι πού ἀρμολογοῦν τούτη τήν σχεδόν ἀτελείωτη ἀλυσίδα τῶν Ἀγίων τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στήν Μικρασιατική γῆ εἶναι πολυάριθμοι, καθιστώντας τόν δημιουργό (σύμφωνα μέ τήν προσωπική του ἔρευνα) ἐλεύθερο, ὥστε νά ἐπιλέξει ὁ,τιδήποτε τόν συγκινεῖ, δεδομένου ὅτι ὁ σκοπός τῆς ἐκθεσης βασίζεται στήν ἔμπνευση ἀπό ἐκείνη τήν ιδιαίτερη σχέση τοῦ καλλιτέχνη μέ τήν μορφή ἑνός συγκεκριμένου Ἀγίου, πού τόν συγκλονίζει βαθιά καί τόν παρακινεῖ νά συνθέσει τό ἔργο του βάσει τοῦ ιδιόμορφου εἰκαστικοῦ του ὕφους.

Ὡστόσο, μερικά παραδείγματα ἐνδεχομένως καί νά φανοῦν χρήσιμα. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πώς οἱ Ἅγιοι πού γεννήθηκαν, ἔδρασαν καί μαρτύρησαν στήν περιοχή τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μετριοῦνται σέ δεκάδες χιλιάδες, ἀπαντώντας συνήθως στό ιδιαίτερο κάλεσμα τῶν καιρῶν τους. Μορφές ὅπως ὁ Ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος καί ὁ Πολύκαρπος Σμύρνης (πού ὑπῆρξαν μαθητές τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου) φανερώνουν τό μαρτυρικό βίωμα ὄλων ἐκείνων, πού ἀκολούθησαν πιστά τό θαρραλέο παράδειγμα τῶν Ἀποστόλων. Ἀκόμα καί στούς αἰῶνες τῶν διωγμῶν, ἀλλά καί ἀργότερα, σάν χρειάστηκε ἡ Ἐκκλησία μέσω τῶν Οἰκουμενικῶν της Συνόδων νά ἀπαντήσῃ σθεναρά στίς προκλήσεις τῶν αἵρέσεων, πρόβαλαν στό προσκῆνιο συγκλονιστικές μορφές πού λάμπρυναν τήν Ὁρθοδοξία. Παραδείγματα σάν ἐκεῖνα τοῦ Ἀγίου Χαραλάμπους (Μαγνησία, 2ος - 3ος αἰώνας), τῆς Ἀγίας Κυριακῆς (Νικομήδεια, 3ος αἰώνας), τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονα (Νικομήδεια, 3ος αἰώνας), τοῦ Ἀγίου Μάμαντος (Καισάρεια, 3ος αἰώνας), τῆς Ἀγίας Βαρβάρας (Νικομήδεια, 3ος αἰώνας), τῆς Ἀγίας Μαρίνας (Ἀντιόχεια Πισιδίας, 3ος αἰώνας) κ.τ.λ. δίνουν στόν καλλιτέχνη τήν δυνατότητα νά ἐρευνήσῃ τόν βίο τους (κάποιες ἐνδιαφέρουσες πτυχές μέσα ἀπό τά συναξάρια τους ἢ ἀκόμα καί μέσα ἀπό τά ποιητικά κείμενα τῶν τροπαρίων τους) καί νά ἀποδώσῃ μία πρωτότυπη εἰκονογραφία, βασισμένη στήν ζωή καί τό μαρτύριό τους.

Οἱ Καππαδόκες Πατέρες διαθέτουν πολλά στοιχεῖα γιά νά μᾶς ἐμπνεύσουν. Ὁ Μέγας Βασίλειος, παραδείγματος χάριν, (ἔστιάζοντας ἴσως σέ μία διαφορετική ὀπτική τοῦ βίου του) μο-

νάζει στὸν Πόντο. Θέτει τίς βάσεις καί τούς κανόνες τοῦ μοναχισμοῦ. Τό Κοινοτικό Ἰδεῶδες θεμελιώνεται ἀπό τόν ἴδιο, ἀλλάζοντας ριζικά τόν μοναχισμό. Ὁ Μέγας Βασίλειος ἔβλεπε τήν κοινοβιακή ζωή ὡς ἕνα μικρόκοσμο τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἕνα κοινωνικό ὄργανισμό, ὡς ἕνα εἶδος εἰδικῆς «πολιτείας», ἀσκώντας ἀποφασιστική ἐπίδραση σέ ὁλόκληρη τήν μετέπειτα ἱστορία τοῦ μοναστικοῦ βίου σέ Ἀνατολή καί Δύση. Εἶναι ὁ Μέγας Βασίλειος τῆς Βασιλειάδας καί τῆς κοινωνικῆς πρόνοιας. Εἶναι ὁμοῦ καί ὁ Θεολόγος καί ὁ ὑπερασπιστής τῆς πίστεως ἀπέναντι στὸν αὐτοκράτορα Ἰουλιανό. Ἀπό τήν ἄλλη, ἡ ποιητική ἐκδοχή τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ ἀποτελεῖ κι αὐτή, ἀπό τήν πλευρά της, μία ἐναλλακτική ὅσο καί τρυφερή εἰκόνα. Ὁ «μέγας φυγάς» τῆς ἱστορίας, ὅπως ἀποκαλοῦσε ὁ ἴδιος τόν ἑαυτό του, ἀδιαφορώντας γιά τίς τιμές κι ἀναζητώντας διαρκῶς τόν ἠσυχασμό, μᾶς ἀποκαλύπτει τήν εἰκονογραφική σύνθεση ἑνός ἀπομονωμένου ποιητῆ, πού φιλοσοφεῖ καί θεολογεῖ μέσα στήν ἰδιαίτερη ὁμορφιά τῆς φύσης πού ἐπιλέγει ὁ ἴδιος.

Εἶναι ὁμολογουμένως ἀμέτρητο τό πλῆθος τῶν Ἁγίων τό ὁποῖο διατρέχει τούς αἰῶνες, διασχίζοντας τούς χρόνους τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας (Βυζάντιο) – (γιά παράδειγμα, ὁ Ἅγιος Ἰωάννης Γ' Δούκας Βατάτζης, Αὐτοκρατορία τῆς Νίκαιας, 13ος αἰώνας) μέχρι τά χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας καί τῶν ἀρχῶν τοῦ 20οῦ αἰῶνα, στὸν ὁποῖο ἡ μορφή τοῦ Ἁγίου Χρυσοστόμου Σμύρνης ξεχωρίζει ἀνάμεσα στό δράμα τῶν διωκόμενων Ἑλλήνων καί τήν καταστροφή τῆς Σμύρνης (1922). Ἐπιπλέον, σύγχρονες μορφές Ἁγίων πού κατάγονται ἀπό τά μέρη αὐτά, ὅπως τοῦ Ἁγίου Παΐσιου (Φάρασα Καππαδοκίας, 20ός αἰώνας) καί τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου Τσαλίκη (Λιβίσσι Λυκίας, 20ός αἰώνας) θά βεβαιώσουν τήν συνέχεια τῆς Ὁρθόδοξης μαρτυρίας μέχρι τίς μέρες μας καί τήν αἴσθησι πὼς ἡ Μικρασία ἀναμφισβήτητα ἀποτέλεσε ἕνα ἀνεκτίμητο καί εὐδιαστό κῆπο τῆς Ἀγιότητος καί τῆς Χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέσα στήν Ἐκκλησία.

Μετά τιμῆς

Εὐάγγελος Παππᾶς

Εἰκαστικός, Ἱστορικός τέχνης, Ἐπιμελητής
Συνεργάτης Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς
ἐπὶ τῆς Ἀκαδημίας Ἐκκλησιαστικῶν Τεχνῶν